

DISSERTATIO MATHEMATICA.

DE

TRACTORIIS

SECTIONUM CONICARUM

CUJUS PARTEM PRIMAM

Conf. Amplifs. Facult. Philos. Aboëns.

PRÆSIDE

Mag. ANDR. JOH. METHER

Math. Prof. Reg. & Ord.

publico examini subjicit

AXEL. JOSIAS FLODBERG

Stip. Brem. Aboënsis.

In Audit. Majori die VII Novembris MDCCCIV

horis a. m. folitis.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

DISSERTATIO MATHEMATICA.

DE

TRACTORII

SECTIONUM CONVEXARUM

Cujus Partem Primam

Carol. August. Franc. Philol. Abont.

PRESIDE

MAG. ANDR. JOH. METHER

Math. Prof. R. & Ord.

publico examini subicit

ALEX. JOSIAS FLODBERG

Sup. Pream. Abont.

In Audit. Magistratus VII. Novemb. MDCCCLXII.

habet a. m. solitis.

ARBE, Typis Frenckenlani.

§. I.

Quamvis doctrinam de lineis secundi ordinis sive de Sectionibus Conicis uberrime tractaverint & veteres & recentiores Mathematicum Doctores, eo videlicet ex fundamento, quod tam sæpe in explicationibus phaenomenorum naturalium occurrant, ut iis maxime quasi delectari videatur natura; minime tamen affectiones omnes atque proprietates harum linearum ita sunt determinatae, ut tota hæc disciplina absoluta jam statui possit. Problemata etenim omnia a calculo integrali pendentia, nondum satis cognita dici posse vel ex eo intelligitur, quod ipse calculus ita sit comparatus, ut regulæ quæ hæcenus inventæ sunt, generales nuncupari non possint. Ex his itaque videtur, doctrinam linearum secundi ordinis, elegantem omnino præbere materiam vires artesque Geometrarum exercendi, quapropter etiam, exercitium academicum edituri, naturam nobis proposuimus investigare lineæ curvæ, quam Tractoriæ nomine insignire solent Mathematici, & ejus est indolis, ut du-

eta e quovis puncto in curva data (quam quidem in sequentibus Sectionem quandam Conicam esse supponimus) linea quadam recta, hæc ipsa Curvam perpetuo tangat, juveniles nostros conatus censure B. L. jam submittentis.

§. 2.

Si fuerit ATL (fig. 1) curva quædam data, e qua ita ducta sit linea recta TM , ut aliam curvam Mm perpetuo tangat, curva Mm Tractoria dicitur ipsius ATL , & ad relationem inter coordinatas hujusce Tractoriæ inveniendam, sequens nobis commodissima videtur methodus. Sit videlicet C centrum circuli osculatorii curvæ ATL in puncto T , sumtoque puncto t infinite proximo ipsi T , ducantur radii curvaturæ CT & ct , atque demittatur tk ita ut ad angulos rectos insistat lineæ MT . Ductis deinde nt NT & nt , tangentibus curvarum Mm & ATL , sit q punctum occurfus tangentium TM & tm , atque Q ipsorum NT & nt , jungantur puncta Q & q , eritque, posito $\angle NPM = v$, $dv = ntq - NTq = ntq - tQq + tQq - NTq = tqQ + (tQq - NTq =) QqT - NQt = tqT - NQt = tqT - tCT$; est enim $tqQ + QqT = tqT$ atque $tCTQ$ quadrilaterum, cujus anguli T & t sunt recti, adeoque $\angle tCT + \angle tQT = 180^\circ = \angle tQT + \angle NQt$, unde $\angle tCT = \angle NQt$. Positis $\sin v = \phi$, $AT = s$, $Tt = ds$, $MT = t$, $CT = r$ & $\sin \text{tot.} = 1$, erit in ΔtkT rectangulo $1 : \phi :: ds : tk = \phi ds$, pariterque in Δtkq rectangu-

lo ob $> tqk$ infinite parvum, $t: \phi ds :: r: > tqk = \frac{\phi ds}{t}$,

ac in Δ rectangulo tCT , existente $> tCT$ infinite parvo,
 $r: ds :: r: > tCT = \frac{ds}{r}$, unde $dv = > tq T = \frac{\phi ds}{t} \cdot \frac{ds}{r}$.

Erat autem $\sin v = \phi$, adeoque $d\phi = \cos v dv = dv \sqrt{1 - \phi^2}$
 ergo $dv = \frac{d\phi}{\sqrt{1 - \phi^2}}$. Comparatis vero jam hisce dv va-

loribus, habebitur $\frac{d\phi}{\sqrt{1 - \phi^2}} = \frac{\phi ds}{t} - \frac{ds}{r}$. Est vero

praeterea in ΔtTk rectangulo $tT: Tk :: r: (\cos v =) \sqrt{1 - \phi^2}$
 unde $Tk = ds \sqrt{1 - \phi^2}$ atque $Tk = TM + Mm - tm$, &
 hinc posito $Mm = dz$, $Tk = t + dz = (t + dt) = dz - dt$,
 adeoque $ds \sqrt{1 - \phi^2} = dz - dt$. Ductis denique PT , pt ,
 MR & mr normaliter in AR , atque ST parallela i-
 pfi AR , erit positis $AP = \xi$, $Pp = d\xi$, $PT = u$, $AR = x$,
 $Rr = dx$, $R\bar{M} = y$, $mo = dy$ & $M\bar{S} = y - u$, ob Δ
 $MTS \sim \Delta Mom$, $MT: M\bar{S} :: Mm: Mo$, feu
 $t: y - u :: dz: dy$, unde $t = \frac{(y - u) dz}{dy}$. His vero jam

tribus aequationibus $\frac{d\phi}{\sqrt{1 - \phi^2}} = \frac{\phi ds}{t} - \frac{ds}{r}$ (A),

$ds \sqrt{1 - \phi^2} = dz - dt$ (B), & $t = \frac{(y - u) dz}{dy}$ (C), cogni-

ta insuper aequatione Curvæ datae, & determinata
 alterutra quantitatum ϕ vel t , dabitur relatio inter
 coordinatas Tractoriæ quaesitæ, quæ seorsim pro qua-
 vis sectione Conica nobis jam est investiganda.

§. 3.

Sit Linea ATP (Fig. 2) recta, atque $MT = t$ tangens Tractoriæ, quem quidem constantem supponimus $= b$, & $\sin MTP = \phi$, $PM = y$, $mn = dy$, $AP = x$ & $Pp = dx$, Comparatis jam equationibus (A) & (B)

$$\text{habebitur } ds = \frac{b d\phi}{\phi \sqrt{1 - \phi^2}} = \frac{dz}{\sqrt{1 - \phi^2}}, \text{ seu}$$

$\frac{b d\phi}{\phi} = dz$, existente videlicet pro linea recta $r = \infty$, & assumpto tangente t constante evanescent quantitates $\frac{ds}{r}$ & dt . Quo autem determinetur quanti-

tas ϕ , resumatur æquatio (C), quumque pro linea recta sit $u = 0$, habebitur $b = y \frac{dz}{dy}$, unde $dz = \frac{b dy}{y}$

adeoque $\frac{bd\phi}{\phi} = \frac{bdy}{y}$, seu $\frac{d\phi}{\phi} = \frac{dy}{y}$, & peracta

integratione $\text{Log } \phi = \text{Log } y + \text{Log } C$, & transeundo a Logarithmis ad quantitates absolutas, $\phi = Cy$.

Jam vero quantitas ista corrigens est determinanda, eo ex fundamento, quod si fuerit $\phi = 1$, erit $b = y$ adeoque habebitur $\phi = \frac{y}{b}$. Invento autem valore i-

psius ϕ , si substituatur in equatione $\frac{bd\phi}{\phi} = dz$, e-

ruitur $\frac{b dy}{y} = dz = \sqrt{dx^2 + dy^2}$, unde denuo $dx = \frac{dy \sqrt{b^2 - y^2}}{y}$. Hujus autem equationis integrale,

quo

quò facilius innotescat, statuatur $\sqrt{b^2 - y^2} = p$,
 ideoque $\frac{dy \sqrt{b^2 - y^2}}{y} = - \frac{p^2 dp}{b^2 - p^2}$; est vero $\int \frac{-p^2 dp}{b^2 - p^2}$
 $= \int \frac{dp - b^2 dp}{b^2 - p^2} = p + \frac{1}{2} b \text{Log. } \frac{b-p}{b+p}$, ergo $x = p$
 $+ \frac{1}{2} b \text{Log. } \frac{b-p}{b+p} = \sqrt{b^2 - y^2} + \frac{1}{2} b \text{Log. } \frac{b - \sqrt{b^2 - y^2}}{b + \sqrt{b^2 - y^2}}$.

Hæc æquatio jam exhibet relationem inter coor-
 dinatas Tractoriæ, quæ hoc in casu, quo linea *AT* re-
 cta est, simplex vocari solet.

Quod ad rectificationem curvæ jam inventæ at-
 tinet, facillime opæ formulæ generalis $\sqrt{dx^2 + dy^2}$
 investigari potest. Habuimus enim supra $dx =$
 $= \frac{dy \sqrt{b^2 - y^2}}{y}$, unde $\sqrt{dx^2 + dy^2} = \frac{b dy}{y}$, atque $\int \sqrt{dx^2 + dy^2}$
 $= b \text{Log } y + C$

Quadraturam Curvæ nostræ ex quadratura Cir-
 culi pendere, cuique apparet. Erat enim $dx = \frac{dy \sqrt{b^2 - y^2}}{y}$,

adeoque elementum areæ $y dx = dy \sqrt{b^2 - y^2}$, quæ qui-
 dem expressio, in seriem infinitam resoluta dabit
 $b dy - \frac{y^2 dy}{2b} - \frac{y^4 dy}{8b^3} - \frac{y^6 dy}{16b^5} - \frac{5y^8 dy}{128b^7} - \&c.$

adeoque $\int y dx = by - \frac{y^3}{6b} - \frac{y^5}{40b^3} - \frac{y^7}{112b^5} - \frac{5y^9}{1152b^7} - \&c.$

quam formulam esse areæ quadrantis Circuli radio
b descripti notissimum est.

Fig. 1.

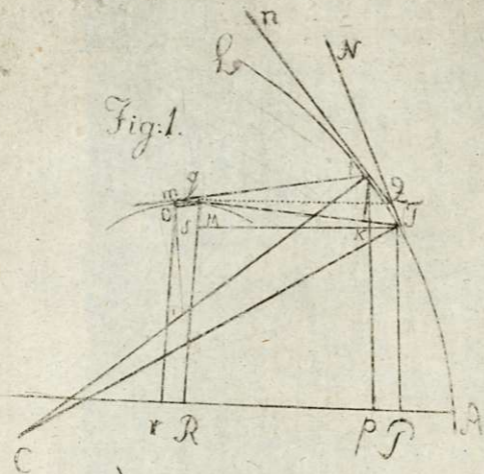
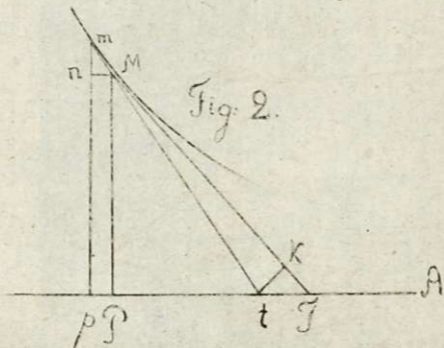

Fig. 2.

Consyl. fe.

Si vero desideretur Solidum ex revolutione Tractoriæ simplicis circa axem genitum, absque prolixo calculo illud determinari potest, posita ratione Diametri ad peripheriam ut I: π . Nam formula generalis pro inveniendis solidis ex revolutione circa axem genitis = $\int 2\pi y^2 dx$, redigitur facta debita substitutione in hanc formam $\int 2\pi y dy \sqrt{b^2 - y^2}$, cujus integrale $C - 2\pi \frac{(b^2 - y^2)^{\frac{3}{2}}}{3}$ ipsum exhibet solidum. Pariter hujus Solidi superficies retenta eadem proportione inter Diametrum Circuli & ejus peripheriam ope formulæ generalis $\int 2\pi y \sqrt{dx^2 + dy^2}$ eruitur, erit enim $\int 2\pi y \sqrt{dx^2 + dy^2} = \int 2\pi b dy = \pi by. + C$.

Quod si vero tangens quem in solutione Problematis nostri constantem supposuimus fuerit variabilis, infinitas utique Tractoriarum species, pro diversis ipsius Tangentis valoribus oriri, neminem fugit. Nos autem jam allatas æquationes (A) (B) & (C) ad æquationem Tractoriæ inveniendam sufficere, perspicuum est; sed ipsum calculum, quo nimiam evitemus prolixitatem, omittimus.

Posito angulo *MTP* constante, nulla quidem datur Tractoria; æquatio etenim (A) $\frac{d\phi}{\sqrt{1 - \phi^2}} = \frac{\phi ds}{t}$ dabit posito ϕ constante, $\frac{\phi ds}{t} = 0$, adeoque Tractoria secundum methodum quam supra adhibuimus, determinari nequit.

Schol.